

RECENZIJJE

UDK
(259-261)

Simon Cottle (ur.): Informacije, odnosi s javnošću i moć

Naklada Medijska istraživanja, biblioteka „Mediji u fokusu“, Zagreb, 2009., 194. str.

ISBN 978-953-7636-01-2

Dobar dan za loše vijesti

Zbornik radova *Informacije, odnosi s javnošću i moć* objavio je izvorno u dva izdanja nakladnik Sage Publications 2003. i 2006. s mjestima izdanja za pojedina područja svijeta – Londonu, Thousand Oaksu, New Delhiju i Singapuru. Uredio ih je Simon Cottle, profesor i pročelnik Odjela za medije i komunikacije Sveučilišta u Melbourneu u Australiji. Prvo hrvatsko izdanje objavljeno u siječnju 2009. u nakladi Medijska istraživanja kao urednica, uz Cotlea, potpisuje Nada Zgrabljic Rotar. Ona u predgovoru ističe kako je uvrštenje knjige *Informacije, odnosi s javnošću i moć* u biblioteku „Mediji u fokusu“ potaknula želja da se pridoneše „teorijskim spoznajama i promišljanjima o ulozi koju u

suvremenom društvu imaju odnosi s javnošću“.

Knjiga počinje sažetim životopisima autora i predgovorima izvornom engleskom i hrvatskom izdanju, slijedi pet glavnih dijelova, literatura i kazalo pojmova. U prvome dijelu urednik Simon Cottle prikazuje područje istraživanja odnosa i međusobnih utjecaja informacija, odnosa s javnostima i moći. Navodi da su svi dijelovi knjige temelj za mnogostruko razumijevanje složene interakcije medija i izvora, strategija odnosa s javnošću te oblika medijskog predstavljanja i sudjelovanja, što čini bogato područje proučavanja različitih interesa vezanih za uspon „promocijskog društva“.

Profesor sociologije na londonskom Sveučilištu City Aeron Davis u drugome dijelu knjige razmatra povezanost odnosa s javnostima i izvora informacija. Mnogim podacima pokazuje da se usporedno s razvitkom odnosa s javnostima povećavala i medijska ovisnost članova društva, iako nema čvrstih dokaza da jedno uvjetuje drugo.

Treći dio knjige ima tri poglavlja. Profesor medijske komunikacije Sveučilišta u Sheffieldu Bob Franklin navodi elektroničku poruku vladine savjetnice za odnose s medijima Jo Moore, koju je odaslala nekoliko minuta nakon napada na Svjetski trgovački centar u New Yorku 11. rujna 2001. godine: „Danas je veoma dobar dan da izbacimo sve što želimo zakopati.“ Time se dokazuje kako je takva vrsta manipulacije javnostima uobičajena praksa. Da poruka nije procurila i ogorčila javnost kad su je objavili britanski mediji, za nju se ne bi znalo, ali bi ista praksa postojala. Savjetnici za odnose s medijima, posebice u državničkim i političkim krugovima, koriste se terorističkim napadima, nesrećama s teškim posljedicama i prirodnim katastrofama kako bi objavili vlastite loše vijesti, poput uvođenja novih poreza, smanjivanja stečenih prava ili poskupljenja, znajući da će ostati u sjeni glavnog zbivanja i neće

privući dovoljno pozornosti javnosti. Takvo pakiranje politike u „ambalažu“ prihvatljivu javnosti postalo je uobičajeno, premda nije nimalo sporno da nije moralno.

Profesor međunarodnih komunikacija na Sveučilištu u Leedsu, Philip M. Taylor analizirao je izvještavanje o ratu i međunarodnim krizama i nazvao ga stvarnim izazovom suvremenog novinarstva. Upozorio je na suprotne rezultate istraživanja prema kojima određene javnosti žele znati što više pojedinosti o ratnim sukobima, dok druge javnosti ne žele znati previše jer ih to uzrujava. Taylor piše također o negativnom u miješanju informacija i zabave u prikazivanju ratova. No, nije istražio kako ista pravila o točnom, istinitom, poštenom, uravnoteženom i nepristranom izvještavanju mogu primjenjivati novinari, pripadnici naroda koji je napao drugi narod i novinari koji pripadaju narodu koji se brani. Ili, kad je riječ o građanskim ratovima, koliko nepristrano mogu izvještavati novinari koji pripadaju jednoj od sukobljenih strana. Posve je sigurno da su to najteža pitanja razmatrana u knjizi *Informacije, odnosi s javnošću i moć*. Stoga ne čudi što je, usprkos trudu autora, na njih odgovoreno tek djelomice.

Modelima političkog natjecanja koje prikazuje Gadi Wolfsfeld, profesor na katedrama političkih

znanosti i komunikacija na Sveučilištu Hebrew u Jeruzalemu, završava treći dio knjige. Wolsfeld smatra da u natjecanju za stjecanje naklonosti medija mnoge sukobljene strane to mogu uspješno činiti u Trećim zemljama, ali sve to nije izrazito važno za promjenu službenih stajališta međunarodne zajednice ako za svoju stranu ne uspiju pridobiti američke informativne medije. Kad su Sjedinjene Američke Države izravno upletene u neki sukob, još je veća zatvorenost američkih informativnih medija prema drugoj sukobljenoj strani.

Predavač komunikologije i medijskih istraživanja britanskog Sveučilišta Loughborough u četvrtome dijelu knjige pokazuje da su mediji osnovno sredstvo za djelovanje nevladinih organizacija te da one bez njihove potpore teško mogu ostvariti svoje ciljeve. Isto zaključuje, proučavajući odnos ekoloških udruga i medija, i profesorica sociologije Alison Anderson na britanskom Sveučilištu u Plymouthu.

Zadnji, peti dio knjige čine dva poglavlja. John Langer sa Sveučilišta Victoria iz Melbournea kritizira „tabloidiziranje“ televizijskih informativnih programa iz kojih izostaju važne društvene i kulturne vijesti, a medijski prostor

dobivaju bezvrijedne vijesti o medijski stvorenim „zvijezdama“ i beznačajnim zbivanjima na kojima se pojavljuju osobe koje su trenutno „u modi“. I urednik Simon Cottle u zadnjem poglavlju knjige bavi se televizijskim novinarstvom. Televizija kao medij nudi prigodu za otvaranje dijaloških susreta sa suprotstavljanjem mišljenja, čime se pomaže ostvariti ideja „prosuđujuće ili produbljujuće demokracije“. Inače, mediji uopće postali su glavna mjesta za dobivanje javne potpore za ostvarenje različitih interesa i stajališta.

Popis literature, kazalo pojmova i sažeci svakoga poglavlja povećavaju uporabnu vrijednost knjige *Informacije, odnosi s javnošću i moć* za studente, novinare i djelatnike u odnosima s javnostima. Zbornik radova osmorice znanstvenika s jednako toliko sveučilišta smještenih na tri kontinenta, nije lako uklopiti u skladnu cjelinu. No, Simon Cottle je u tome uspio ne samo logičnim redoslijedom, nego i sadržajem obrađenih tema. Zbog toga je dobro što su urednica hrvatskog izdanja Nada Zgrabljic Rotar i naklada Medijska istraživanja objavili ovu vrijednu knjigu i na hrvatskome jeziku.

Dorđe Obradović

Lynette Sheridan Burns: Razumjeti novinarstvo
Naklada Medijska istraživanja, Zagreb, 2009., 212 stranica
ISBN 978-953-7636-00-5

Proces prepoznavanja vijesti

Knjiga *Razumjeti novinarstvo* australske autorice, slobodne novinarkе, profesorice novinarstva i dobitnice nagrade za istraživanje problemskog dizajniranja nastavnog programa, Lynette Sheridan Burns, u hrvatskom prijevodu Đurđe Vrljević Šarić objavljena je u siječnju 2009., kao prva u biblioteci Budi novinar Naklade Medijska istraživanja iz Zagreba.

Knjiga je napisana kao udžbenik, i to kao radni udžbenik, što je za hrvatsku znanstveno-nakladničku praksu prilično neuobičajeno, no posve je u skladu s bolonjskim procesom i "novim" načinom studiranja na hrvatskim fakultetima. Neuobičajeno, knjiga počinje popisom primjera koji su poslije obrađeni kroz deset poglavlja. Primjeri se odnose na Etički kodeks Društva profesionalnih novinara, donošenje odluka, pronalaženje vijesti,

osnovne strukture vijesti do odabira teme priče, uređivanja vijesti u praksi i konačnoj inačici teksta. Nakon predgovora hrvatskom izdanju urednice Nade Zgrabljic Rotar, u kojemu ona preporučuje knjigu svima koji uče ili podučavaju novinarstvo, autorica nas uvodi u temu knjige. To je svakodnevna praksa novinara u kojoj je važno razumjeti situaciju, donijeti novinarsku odluku i u tomu biti obziran i etičan.

Knjiga ima dva dijela i deset poglavlja, završava bibliografijom i kazalom pojmova te izvacima iz recenzija prof. dr. sc. Stjepana Malovića sa Sveučilišta u Dubrovniku i doc. dr. sc. Jelene Jurišić sa Sveučilišta u Zagrebu, te izvatkom iz Predgovora hrvatskom izdanju doc. dr. sc. Nade Zgrabljic Rotar.

Prvi dio, naslovljen *Od «kako znati» do «biti u stanju»* (str.3-

52), podijeljen je u tri poglavlja - uvodno, Prvo poglavlje, govori o novinarima i njihovim publikama, te o društvu i suočavanju s izazovima; Drugo poglavlje, novinarstvo u praksi, donosi razmišljanje o tomu što pisca čini novinarom i je li svatko tko objavljuje novinar. Autorica piše o novinarstvu kao o nizu praksi, tehničkoj vještini i profesiji te o pritiscima na model profesionalnosti i kritičkoj reflektivnosti kao modelu novinarstva. U Trećem poglavlju propituje se novinarstvo kao proces donošenja odluka. Svako poglavlje, što je veoma korisno, završava i popisom dodatne literature.

Drugi dio knjige bavi se praktičnim dijelom novinarstva i naslovljen je *Novinarstvo u praksi* (str. 55-203). Kroz sedam poglavlja Lynette Sheridan Burns piše o pronalazenju vijesti, njihovu definiranju i vrijednostima, odabiru vijesti u praksi, određivanju javnog interesa i donošenju etičnih odluka, prikupljanju vijesti i procjeni izvora, oblikovanju, pisanju i uređivanju vijesti te o novinarskom jeziku, postupku skiciranja teksta, temi i

strukturi te o uredničkim intervencijama. Svako poglavlje, što se čini posebno važnim, završava primjerom, zadacima za vježbu te popisom osnovne i dodatne literature.

Knjiga *Razumjeti novinarstvo*, kao vodič kroz procese i odluke potrebne za dobro novinarstvo, bit će važna svim studentima novinarstva, ali i komunikologije, informatologije, politologije i srodnih znanstvenih disciplina. Istražujući prirodu vijesti i sve što utječe na njihovu prosudbu, u odabiru novosti autorica upućuje novinara na izbor pitanja i propitivanje etičkih implikacija, u prikupljanju vijesti na fokusiranje istraživanja, a promatra se i proces uređivanja vijesti. Polazeći od toga što vijest jest, preko razmišljanja o važnosti odluke za javnost, točnosti i pouzdanosti izvora te novinarske etike, autorica pomaže u odgovoru – gdje i kako početi u procesu definiranja, prepoznavanja, ocjene i stvaranja vijesti, što je u svakom slučaju novost u znanstvenom nakladništvu.

Adriana Tomašić

Željko Šuman: Globalizacija, WTO i EU: izazovi i kontroverze, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar, 2008., 125 stranica, ISBN 978-9958-690-49-5

Neizvjesnost integracijskih procesa

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru objavio je 2008. knjigu Željka Šumana *Globalizacija, WTO i EU: izazovi i kontroverze*. Ona sadržava radove koje je autor tijekom protekle tri godine pripremao za predavanja na međunarodnim znanstvenim skupovima. Recenzenti su: prof. dr. sc. Ante Kolega, prof. dr. sc. Marijan Šunjić i prof. dr. sc. Boris Tihi.

Autor je prorektor za međunarodnu suradnju i redoviti profesor na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, gdje predaje Međunarodni marketing. Od akademske godine 2007./08. kao vanjski suradnik predaje Istraživanje tržišta na diplomskom studiju Odnosi s javnostima na Odjelu za komunikologiju Sveučilišta u Dubrovniku.

Knjiga je podijeljena na šest poglavlja, od kojih su četiri napisana na engleskom jeziku. Prvi dio nosi

naslov *Bosna i Hercegovina i Europska unija: europeizacija versus izolacija*, a tumači specifičnosti BIH u procesu približavanja EU-u. To je uvodno izlaganje koje je autor održao na međunarodnoj konferenciji *Iskustva Bosne i Hercegovine u povijesnom i aktualnom europskom kontekstu* u Sarajevu u rujnu 2007. godine. Put prema punopravnom članstvu u EU težak je za sve zemlje članice tzv. „zapadnog Balkana“, a zamršeno unutrašnje društveno-političko stanje u BIH čini taj put još težim.

Drugi dio *Utjecaj globalizacije na visoko obrazovanje* nešto je izmijenjena verzija izlaganja koje je Željko Šuman održao na znanstvenom skupu *Ustavno-pravni položaj Hrvata u BIH: jezik, obrazovanje, kultura i mediji* u Neumu u listopadu 2005. godine. Autor se u tome dijelu bavi problemima koje globalizacija stvaranjem svjetskog tržišta za visoko obrazovanje postavlja pred sveučilišta. Treći dio

nosi naslov *Some reflections on globalization in food and agriculture* i objašnjava zašto proces globalizacije negativno utječe na proizvodnju i trgovinu hranom te, naročito, na poljoprivredu. U četvrtom dijelu *WTO negotiations on agriculture: Can Doha be resuscitated?* Željko Šuman tumači situaciju u kojoj se našla Svjetska trgovinska organizacija (WTO) nakon prekida globalnih trgovinskih pregovora u Dohi. Tekst je prethodno pripremljen za nastup na 6. međunarodnoj konferenciji Ekonomske integracije, natjecanje i suradnja, u Opatiji u travnju 2007. godine. I u petom dijelu pod naslovom *Will agriculture decide the fate of the WTO Doha negotiations?* autor razmatra kako će se prekid pregovora u Dohi odraziti na trgovinu hranom i, naročito, na zemlje pristupnice Svjetskoj trgovinskoj organizaciji, među kojima je i Bosna i

Hercegovina. Ovaj je tekst skraćena verzija onoga pripremljenog za sastanak Ekonomsko-znanstvenog vijeća pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine. Posljednji, šesti dio razmatra budućnost multilateralnih trgovinskih pregovora i Svjetske trgovinske organizacije u kontekstu neizvjesnog nastavka pregovora iz Dohe.

Knjiga je sadržajno vrlo zanimljiva i korisna, ne samo onima koji se, na znanstvenoj ili praktičnoj razini, bave gospodarskim pitanjima, nego i svima koje, obaviještenosti radi, zanimaju svjetski gospodarski razvojni smjerovi. Naročito je korisno štivo za političare zbog sve izraženije povezanosti politike i ekonomije na globalnoj sceni.

Paulina Bačić

Medijska istraživanja, DORON d.o.o. Zagreb i Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, godina 14, broj 2, 144 stranice

Odlike predizbornog izvještavanja

Znanstveno-stručni časopis za novinarstvo i medije *Medijska istraživanja* u drugom broju četrnaeste godine donosi šest radova, koji se bave istraživanjem i proučavanjem medija. Drugi broj donosi i tri recenzije knjiga s područja medija i odnosa s javnostima te tri prikaza stručnih skupova vezanih za medije.

Prvi dio časopisa rezerviran je za članak Zrinjke Petruško, izvanredne profesorice i predstojnice Centra za istraživanje medija i komunikacije s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu, koja je analizirala odlike predizbornog izvještavanja na hrvatskim televizijskim postajama u kampanji za hrvatske parlamentarne izbore 2007. godine. Drugi rad u prvom dijelu časopisa bavi se ulogom medija u predsjedničkim izborima u Srbiji 2008. godine, koji potpisuje Snježana Milivojević s Odjela za novinarstvo i komunikaciju na Fakultetu političkih nauka

Sveučilišta u Beogradu. Dr. sc. Tena Perišin, urednica u Informativnom programu Hrvatske televizije, u svojem se radu vodila hipotezom da se javni i komercijalni informativni programi sve više približavaju po odabiru tema, ali i po izvještavanju. Stereotipima medijskog prikazivanja muškaraca i žena u američkim serijama Seks i grad, Kućanice i Vatrene dečki bavila se Silvana Kosanović, predavačica na Sveučilištu u Splitu. Posljednji članak istražuje ima li suvremena moralna panika izvor u popularnoj kulturi masovnih medija i tajnama koju mediji donose u svakodnevnu realnost. Autorica je Ana Vogrinčić, *assistant lecturer*, na Sveučilištu u Ljubljani.

U drugom dijelu *Medijskih istraživanja* objavljenje su recenzije knjige Lynette Sheridan Burns *Razumjeti novinarstvo* iz 2008. godine, knjige Simona Cottlea *Informacije, odnosi s javnošću i moć* također iz 2008. te knjige *Digital Culture: The Changing*

Dynamics iz 2008. godine autorica Aleksandre Uzela i Biskerke Cvjetičanin.

Osim toga, časopis nudi prikaze medijskih skupova i događaja u protekloj godini. Šesnaesta konferencija hrvatskih psihologa, održana u Poreču od 1. do 4. listopada 2008. godine, bavila se pitanjima odnosa između psihologije, medija i etike, odnosno pitanjima kako se u konkretnim situacijama treba ponašati na etički ispravan način. „Etičnost javnih objava – izgubljena pristojnost ili teror profita“ bila je tema četvrtih medijskih dana održanih u Dubrovniku od 13. do 15. studenog 2008. godine. Jedan od zaključaka okruglog stola koji je moderirao Stjepan Malović sa Sveučilišta u Dubrovniku bio je da suvremeni

hrvatski mediji daju prednost ostvarenju dobiti, ali po cijenu nepoštovanja etičkih načela i pravila struke. Treći skup o kojem se izvještava u časopisu održao se 15. studenog 2008. u Zagrebu, a tema mu je bila "Community Radio u Velikoj Britaniji i Irskoj – prošlost i trenutačno stanje".

Znanstveni časopis *Medijska istraživanja* predstavlja radove kojima su svrha i prvenstvena zadaća pridonijeti razvoju teorije novinarstva u Hrvatskoj, omogućiti svima koji se bave proučavanjem medija, bilo u teoriji ili praksi, da objavljuju radove o temi novinarstva i medija, što pridonosi razvoju kulture medijskog komuniciranja.

Dubravka Njirić

Medijski dijalozi - časopis za istraživanje medija i društva / urednik Mimo Drašković

Vol.1, No. 2. decembar 2008. 176 stranica

ELIT-Ekonomska laboratorija za istraživanje tranzicije, Podgorica 2008.

ISSN 1800-7074 COBISS.CG-ID 12734480

Drugi medijski dijalozi

Drugi broj *Medijskih dijaloga*, međunarodnog znanstvenog časopisa za istraživanje medija i društva, objavljen je u prosincu 2008. godine. Izdavač je ELIT - Ekonomska laboratorija za istraživanje tranzicije iz Podgorice. Časopis izlazi dva puta na godinu u nakladi od 500 primjeraka. I ovaj broj uredio je međunarodni uređivački odbor: Sanja Bauk (Kotor), Predrag Bjelić (Beograd), Mato Brautović (Dubrovnik), Mimo Drašković (Nikšić), Veselin Drašković (Kotor), Ivan Jelčić (Dubrovnik), Radislav Jovović (Podgorica), Srećko Lipovčan (Zagreb), Stevo Nikić (Kotor), Đorđe Obradović (Dubrovnik), Nada Zgrabljic Rotar (Zadar), Željko Rutović (Podgorica), Željko

Simić (Beograd), Dubravka Valić Nedeljković (Novi Sad) i Violeta Zubanov (Novi Sad). Glavni i odgovorni urednik časopisa je mr. Mimo Drašković.

U ovome broju objavljeno je petnaest radova i dva prikaza. Svoj znanstveni doprinos dali su autori: prof. dr. sc. Roca Božidar i mr. Violeta Zubanov; *Značenje komunikacije menadžment tima u medijima*, dr. sc. Dubravka Valić Nedeljković; *Lokalna samouprava i mediji: studija slučaja Vojvodina*, prof. dr. sc. Veselin Drašković i prof. dr. sc. Radislav Jovović; *Suvremena globalna finansijska kriza i mediji*, doc. dr. sc. Željko Simić; *Antinomije kreativne sociologije*, prof. dr. sc. Zoran Tomić, Ivica Granić, Damir Jugo; *Strategija poruke u odnosima s javnošću*,

Željko Rutović; *Informisanje lica oštećenog sluha i vida*, doc. dr. sc. Sanja Bauk; *Optimalan izbor vrste medija*, doc. dr. sc. Mato Brautović, Goran Cvjetinović; *Etički aspekti upotrebe online društvenih mreža - Facebook: studija slučaja Britt Laphorne*, Abaz Džafić; *Strategija digitalizacije u Crnoj Gori*, mr. Mimo Drašković; *Neki značajni aspekti menadžmenta u kulturi medija*, mr. sc. Senka Šekularac; *Komunikacija imidža pomorskih luka putem medija*, dr. sc. Inoslav Bešker; *O sudbini tiskanih enciklopedija*, prof. dr. sc. Stevo Nikić; *Mržnja na internetu: Etičke i pravne dileme i* Đorđe Obradović; *Sukob civilizacija ili politika*.

Prikaz knjige mr. Mime Draškovića *Menadžment u kulturi medija*, ELIT - Ekonomska laboratorija za istraživanje tranzicije, Podgorica 2008., napisao je prof. dr. sc. Stevo Nikić.

Đorđe Obradović napisao je prikaz knjige prof. dr. sc. Zorana Tomića *Odnosi s javnošću: Teorija i praksa*, Synopsis-Biblioteka Komunikacij@, Zagreb-Sarajevo 2008.

Časopis znanstveno, profesionalno i stručno obrađuje aktualne medijske teme, i u tome smislu stvaralački i edukacijski pridonosi širenju medijske kulture. Njegovo pokretanje i izlaženje istodobno čini i predstavlja napredak u znanstvenoj periodici Crne Gore, ali i šire. U odnosu prema prvom broju, časopis je zadržao tematiku istraživanja, ali se i širi na teme iz odnosa s javnošću i enciklopedije. Kao posljedica toga pojavila su se i nova autorska imena, koja svojim znanstvenim doprinosom obogaćuju časopis.

Anita Jeličić

